

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈԼԿԱՐԻԱ

Տարեկան 12 ֆր.
Տեղամասայ 6 "

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

2 քիւ միկի ծրարով)
Տարեկան 14 ֆր.
Տեղամասայ 7 ֆր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 տո.
Տեղամասայ 1.50 "

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Մանուգրան սուր
20 սանթիմ



Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՀԱՍՑԵ

Rédaction du journa

„Iraouunk“

(Bulgarie)

Редакция

на вѣстникѣ

„Иравункъ“

ВАРНА (България)

Գրութիւնք եւ
չեւ տոմար

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Երկուսն Որբախնամ ընկերու-
թեան Երգ Ընդհ. Ժողովոյ Բ.
նիստը տեղի պիտի ունենայ վաղը
կիրակէ, դեկտ. 16 ժամը 2ին
Ազգ. վարժարանի մէջ:

Օրակարգի լուծուելի խնդրի-
նքն են

Ա. Գործ. Ժողովոյ 5 անգամնե-
րու ընտրութիւն,

Բ. Ընդհ. Դիւանի 4 անգամնե-
րու ընտրութիւն:

Կը խնդրուի որ ընկերութեան
բոլոր բաժանորդներն որոշեալ ժա-
մուն ներկայ լինին: Իսկ որոնք
որ բանաւոր պատճառներով չեն
կարող գալ, զոց նամակներով զը-
կեն իրենց քուէները Տ. Սիմոն
Մարինեանի հասցէին:

Ընդհ. Ժողովոյ վերջին նիստին
մէկ որոշմանը համաձայն բոլոր
բաժանորդներուն կնքեալ քուէա-
ւթութիւնը զրկուած են:

Կ'իմանամ թէ մեր բարեկամ
ները հակառակ իմ հրաժարած ըլ-
լալու, կրկին զիս ընտրել կը
պատրաստուին իբր Ընդհ. Ժողո-
վոյ Ատենապետ. այս առթիւ
կը խնդրեմ որ այդ պատիւը ինձ
չընեն, քանի որ իմ հրաժարականս
անդառնալի է. և չեմ ուզեր որ
ընկերութեան ամենայնոք մէկ
անդամը, իր անձնական կիրքին
գոհացում գտած չըլլալուն պատ-
ճառաւ, անդամակցութենէ հրա-
ժարիլու պատրուակ մը ստեղծէ և
այդ կերպով Որբախնամին սան-
դիւնը մը վնաս քայ:

Ուրախ եմ յայտարարելու թէ
վեսեյո հայ դերասանական խումբ
ի տրամադրութիւնները շոշա-
փած ըլլալով ի մօտոյ ներկայա-
ցում մը պիտի տրուի ինպատ
կարնոյ արկածեալ ազգայնոց, և
խումբը անձնութեամբ պիտի աշ-
խատի հանդիսականները գոհ ձը-
գել ըստ ամենայնի:

Բ. Գոշրպեքեան

ԻՆՉ Է ՆՊԱՏԱԿՆԻՍ

Հայ Ազգին ներկայ տալնապա.
լից կացութիւնը ու Հայութեան
բնաջնջման պառնակող վտանգը
երբ ամեն օր աւելի սուր կերպա-
րանք մը կը ստանան՝ երբ հայ
պանդուխտը իր սեփական հողը
թողնով կը մեկնի անկէ սրտակը-
տուր, երբ հայ կիներուն ու աղ-
ջիկներուն բռնաբարւած ու լլկման
գործերը տիեզերք կը դրդադնեն,
ասդին՝ արտասահմանի ապահով
միջնորդութիւն տակ կը գտնուին հա-
յու պաւակներ, որոնք կարծես քա-
րացած խուլեր ըլլալին չըլսելու
համար այդ տառապանքներու վրի-
ժառու աղաղակները:

Մեծ դժբաղդութիւն մը ու ա.
մենէն քստմնելի իրողութիւններէն
մէկն այս, որ օտար երկիրներ տա-
րագրուող մեր հայրենակիցներէ ու
մանք չարդարանալիք անտարբե-
րութեամբ մը միայն հանդիսատես
ներ ըլլալ կուզեն ցեղին դէմ ի
գործ դրուած այս բոլոր անար-
դարութեանց հանդէպ:

Ամենքնիս ալ վերջնականապէս
ըմբռնելու ենք թէ՛ մենէ ամեն
մէկուն վրայ խոշոր ու նուիրական
պարտականութիւններ կը ծանրա-
նան, ու մենք պէտք չէ որ, քիչ
մը հանգստաւէտ կեանք մը ա.
պահովցուցած ըլլալու համար,
անդին մեր հեռաւոր ու աղուոր
հայրենիքը մոռնանք, ունոր խո-
ցոտուած վերքերուն դարման մը
գտնելէ դադրինք, անոր պղծուած
ու ոտնակոխուած պատիւը վերա-
կանգնելէ հրաժարինք:

Ատիկա մեծ ոճրագործութիւն
մը՝ ու անարդարանալի, անմաքրե-
լի արատ մը պիտի ըլլայ, որ
արտասահմանի հայութեան ճակ-
տին պիտի փակցնէ պատմութիւնը
անողորմաբար:

Բայց ես մտադիր չեմ հոս,
արտասահմանի բոլոր գաղթական-
ներութեանց հետ զբաղելու: Ասոնց
մէ շատերը—պարտականութեանց
գիտակցութիւնը ունեցողները—
գրէ՛՛թէ՛ քիչ շատ շարժելու, գոր-
ծելու նշաններ ցոյց տուած են:

Առատորէն օգնած ու հիւրընկալած
են խեղճ ու կրակ տառապեալ հա-

յուն, նուիրած ու օժանդակած են
ազգային ազատագրութեան հա-
մար աշխատող յեղ. կուսակցու-
թիւններու, ու վերջապէս հիմնած
են եկեղեցիներ ու լսարաններ, ու-
րոնք ազգային լեզուն ու պատ-
մութիւնը, ազգային կրօնքն ու
սովորութիւնները վառ ու ան-
խախտ պահելու կը սատարեն:

Եւ սակայն, այս միջոցառիչ ու
սփոփարար երեւոյթներուն առջեւ
մարդ անգամ մը չը կրնար իր սր-
տին զարնոյթը չը պոռթկալ Լոն-
պոնի Հայ գաղթականութեան մէկ
ստուար դասակարգին հանդէպ.
Կարելի չէ չը պոռալ անոնց երե-
սին ի վեր թէ՛ «Դուք հայեր,
պահպանողական մեծ աղանդը,
դուք ու բոլոր ձեր ձագուկներովը
միասին, ի՞նչ ըրիք ու ի՞նչ ընե-
լու միտք ունիք ազգային այս
զարհուրելի ճգնաժամին մէջ: Ար-
դեօք կատարած կը համարիք ձեր
պարտքը, դժբաղդ գաղթականի
մը ձեռքը 1-2 շիւրի ողորմութիւն
տալով:»

Ասոնք չեն սակայն, որ ազգա-
յին պարտականութիւն կը կոչուին
ասոնցմով չէ միայն որ մեր սուրբ
նպատակին պիտի հասնինք, անոր
մօտենալու, անիկա վայելելու հա-
մար ոչ մէկ հայ անհատ ու եւ
զոհաբերութիւն, ու եւ անձնուի-
րութիւն խնայելու չէ ի՞նչ գնով
ալ ըլլայ անիկա. ահա այս պիտի
ըլլայ մեր նշանաբանը, ահա այս
կտրուկ ճամբով պէտք է ընթա-
նանք:

Լոնտոնի մէջ կայ սակայն փոք-
րաթիւ հայ երիտասարդութիւն
մը, որը ոչ մէկ ջանք չի խնայեր
Լոնտոնի հայուն բարոյական եւ
մտաւորական զարգացմանը և ա.
նոնց կը յիշեցնէ — ամեն անգամ
որ առիթը ներկայանայ — իրենց
պարտականութիւնը, ու կը պար-
զէ, կը համոզէ ազգային լաւա-
գոյն ապագայի մը հասնելու մի-
ակ ու վերջնական միջոցը, Յեղա-
փոխութեան պաշտելի ու կենսա-
տուր գաղափարը:

Բայց մեծամասնութիւնը:
Օ՛հ, այդ ալիստերած ու պա-

րապ էտիկները, որոնց ծուռ ու
կործանիչ ըմբռնումներուն դէմ,
ճշմարիտ ու շինիչ գաղափար մը
յայտնիլը՝ մահացու մեղք է,
որոնց «էֆէնտիներուն» անտար-
բերութեան դէմ պղծիկ բողոք
մը, անմիջապէս կը վրդովէ զի-
րենք, կը սրդողին, կը դատուին
քննէ, յաւատենապէս վրիժառու
մնալու պայմանաւ: Բայց երանի
թէ՛ միայն իրենց ամօթալի գո-
յութիւնը աներեւութացնելով բա-
ւականանալին ատոնք: Չէ՛, ատ-
կէ աւելին կը սիրեն ընել: Չէ՛,
մի որ իրենք ալ հայեր են, ի՞նչ
կըլլայ հակայեղափոխականներ ըլ-
լալով, մի՞թէ ազգային գործիչներ
կարող չեն հոշակուիլ: Ու հայ
ազգին նախատինքն ու անէծքը
չի կրելու համար կեղծաւոր խո-
րամանկութեամբ մը, կերթան
քանի մը գլուխներ իրար կը բե-
րեն — ամենքն ալ պարապ անձ-
նաւորութիւններ կը գտնեն, հա-
յերէն կարգալ չգիտցողներ մանա-
ւանդ, ու երկու պնակ թրքական
համեղ կերակուրին տալու կորո-
չեն գործիչներ դառնալ: Ու ահա
կըսկսի պայքարը — օ՛, ի՞նչ կը
ըսեմ, չպզծեմ այդ վսեմ անունը —
կը սկսի զրպարտութիւնը, բամ-
բասանքը, չլթիկ ու փողոցային
գաղափարականութիւնը: Ու ան-
շատու մի գործն է որ առաջ կեր-
թայ, եղբայր եղբոր դէմ կը զի-
նեն, իրարու երես խորթ նայել
կըսկսին, ու կընեն ինչ որ գէշն
է, ի՞նչ որ աղետաբեր է Լոնտոն-
ցի հայուն բարոյականութեանը:
Ու շիտակը այս ոճրագործ ուղ-
ղութեան իրականացմանը համար
ոչ մի մոտենքն են և ոչ ալ հաց-
կատակներ որոնք կը պակսին
իրենց:

—Անիկա յեղափոխական գա-
ղափարներ ունի, մենք մօտիկ չենք
կրնար ընել. . . մենք շատ մը
շահեր ունինք թիւրքիոյ հետ:

Վայ տխմար արարածներ, ազ-
գային կործանման վերջին ճգնա-
ժամին մէջը ըլլալ կը թուինք. ու
մեր միակ յոյսը որ յեղափոխու-
թեան մէջն է այսօր, ան ալ անձ-
նական ու նիւթական շահերու
համար պէտք է զոհել եղբոր. . .

Բայց սակայն՝ ալ պէտք չէ որ

շարունակութիւնն այս ազգայնական ըմբոստանքը. պէտք է վերջնական մը դնել խռովելու, պէտք է լռեցնել, պէտք է խփել այն անարգ բերանները որոնք կը յանդգնին ժողովուրդը իբրար խառնել, որոնք ժողովուրդին մէջ ատելութեան ու եղբայրութեան սերմեր կը սփռեն, որոնք յեղափոխութեան գաղափարին դէմ փոխանակ պարկեշտ կոշիք մը յայտնելու, լրբաբար կ'արհամարհեն զանի։

Ինչ է նպատակնիս։ Ինչո՞ւ համար հազարաւոր հայերու արիւնքը ողորդեցաւ մեր պաշտօնի հայրենիքը։ Ինչո՞ւ համար այսօր կը տառապինք, կը մեռնինք։ Ինչ է մեր նպատակը։ Բայց առաջ որ մեր այս խօսքերը գիտ հասկնալու համար, լոնտոնի հայոց մէկ ստուար մասը չպիտի կամենայ, չպիտի հանդուրժէ իր անձնական ճշմարիտ շահերուն հակադրութիւնը խորտակել ի սէր ազգային նահապետ շահերուն։

Պատրուակ մը, որ բոլոր վախկոտներուն, բոլոր ունեւորներուն ու բոլոր անապատներէն զուրկ եղողներուն միակ ու ժանքատ գէնքն է եղած սկիզբէն ի վեր։

ԱՐՇԱՍ ԿԱՐԱՆԻՍԵԱՆ
ԷՆՏՈՒՆ

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԻԱՅՈՒՄԸ

Հնչակ. վերադարձող կուսակցութեան կեդր. վարչութիւնը գնահատելի «Գանգ» մը ցոյց կուտայ միութեան խնդրոյն գործնական ըսկզբնաւորութիւն մը տալու։ Միութեան սիրոյն՝ Հնչակեան կազմակերպութեան վերաբերող «ամեն բան գուհելու» հրապարակային հանդիսաւոր յայտարարութիւնն վերջ, զոր «Նոր կեանք» ըրաւ, Հնչ. կեդր. վարչութիւնը, պաշտօնական նամակով մըն ալ Դաշ. կուսակցութեան գիմնով, բանակցութեանց անմիջական սկզբնաւորութիւնը կառավարէ։

Դէպի անցաւ իսկուր ու ապարգիւն մաքառումներու վերադարձ մը արգելելու համար, «միութեան սիրոյն ամեն բան գուհելու» հնչ. կեդր. վարչութեան հռչակած սկզբունքը խնդրոյն բաւական բացայայտ կերպաբանք մը կուտայ, որպէս զի որ եւ է յեղ. կուսակցութեան մը խուսափանքի որ եւ է առաքելութիւն չը մընար։ Միայն թէ, խնդանքի որ եւ է հաւանականութեան մը առաջը առնելու համար։ Հնչ. կեդր. վարչութիւնը կրնար, կամ աւելի ճիշդը, պարտէր միութեան այս պաշտօնական հրաւերը միայն Դաշ. կուսակցութեան շուրջ ընդդէմ չը սահմանափակելով, զիմել միանգամայն «Հնչակ»ի ու «Արմենիայ»ի ալ, որոնք զուրկ չեն միացած իրենց աւելի կամ նուազ խանդավառ կողմնակիցներէն. անշուշտ, անգամ մը որ համաձայնութիւն գոյանար Դաշ. ու Հնչ. կուսակցութեանց մէջ, միութիւնը գրեթէ կատարուած կրնար համարուիլ, ու միւս կուսակցութեանց ընդդիմադիր դիրքը հաւանորէն որ եւ է ազդեցութեան գուրկ ըլլար։ Ինչո՞ւ սակայն այժմէն

այդ ապագայ հոգերը կանխելու չը հետամտել։ Հնչ. կեդր. վարչութեան այդ կամակարար գիմնական դէմ բաւական տրեքաւոր առարկութիւն մը ներկայացնելը, յեղ. կուսակցութեան համար գիմնական պիտի ըլլար. այդ գիմնական, յեղ. իւրաքանչիւր կազմակերպութեան միութեան ներկայումս տրամադրութիւնը վերջնապէս պիտի որոշէ. պատասխանատւութիւնները պիտի ճշդուին. ու միանալու ճշմարտագէտ համակեր կամ հակակեր կուսակցութիւնները իրարմէ պիտի զանազանուին։

Մեր խօսքը մասնաւորելով Դաշ. նակցութեան եղած պաշտօնական մասնակի գիմնական, առ այժմ գոչէ կանխապէս ըլլայ Դաշ. պատասխանատու մարմնոյն տրամադրութեան վրայ որ եւ է գոյակութիւն ընելու յաւակնելը։ Դաշ. բերօն «ուղղակի բանակցութեանց» մասին իր պատասխանը Պ. Միութեան վերջնական խօսքին ստացուելուն կը վերապահէ. այնպէս որ, կամայ ակամայ, Դաշ. պաշտօնական պատասխանին սպասել հարկ կ'ըլլայ, Դաշ. նակցութեան միութեան համար կամ հակակցութեան տրամադրութեան վրայ ճիշդ համոզում մը գոյացնելու համար։ Միւս Դաշ. թերթի մը, «Հայրենիք»ի մէջ միութեան վրայ Պ. Բարգէնի գեղեցիկ յօդուածները կասկածել կուտան թէ Դաշ. կուսակցութիւնը յեղ. միացումի գաղափարին իրապէս ընդդիմանար, ինչպէս մինչեւ այժմ ընդհանրապէս կը կարծուէր. ու միութեան ընդդիմանալու ջոշափելի ինչ առարկութիւն Դաշ. բերօն պիտի կրնար յարուցանել։ Հնչակ. կեդր. վարչութիւնը լիովին գոհացում տուած է Դաշ. նակցութեան պահանջներուն, ու աւելին իսկ ըրած։ Ա. Արքիարեան հնչ. կեդր. հեռացած է. ու անոր «Գարշիկի ստորագրութիւնը» — Յաւելուածին բաւերով — չէ որ կը կրէ հնչ. պաշտօնական նամակը։

Դաշ. Բերօն ուրիշներէ լաւ ըմբռնած ըլլալու է անշուշտ թէ հնչ. կուսակցութեան այս գոհացութիւնները, ու մանաւորապէս անոր «ամեն բան գուհելու» սկզբունքը, առարկութեանց ամեն ճանապարհ փակելու հանգամանք ունի։

Հետեւապէս, միութեան դէմ եղած մերժումը պատճառաբանութիւն մը, կամ խուսափողական պատասխան մը, այս պայմաններուն մէջ, մեր ժողովուրդին գրագէտ թէ անգրագէտ դասակարգներն հաւասարապէս իր ճշմարիտ մեկնութիւնը պիտի գտնէր։

Տ. Էրնաւեան

ԱՍՎԵՐԶ ԶՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Չեմ ուզիր թուումն մասնացը ընել հոս այն ստորագրական ստորագրութիւնն և անվերջ զրպարտութիւնն ներքին զորս արտագրող գործարանն եղած է Զարթոնքի խմբագրատունը իր գոյութեան ամբողջ շրջանին մէջ, Հոս պիտի յիշեմ անոնցմէ միայն մէկ քոնը. որոնք վերջին երկու երեք շաբաթներու մէջ արտագրութեան այնչափ խայտառկութիւն։

1. Մ'ավոյ պարկեշտութիւնը ծայր. աստիճան. վերաւորող լը պիտի հայհոյութեանց արտաբով մը ըսին թէ Ռոտտոլոնցի կնոջ մը գոյքերը գրաւած եմ։

2. Ըսին թէ՛ հրապարակի վը բայ անոր տօր դրամները իւրացուցած եմ։

Իրենց 15 օր միջոց տուի որ

ապացուցանին կամ յայտնեն թէ ո՞վ է այդ Ռոտտոլոնցի կնոյն, ու ի՞նչը են այն մարդիկ որոնց գրաւած իւրացուցած ըլլում։ Ահա քան օրն ալ անցաւ ու գիտ պատեհած կը մնան. ընդունելով վատ (լաշ) զրպարտիչի տիտղոսը իրենց սեւ ճակտին վրայ։

3. Ըսին թէ Սոլիմանէն կամ իր հրատարակած եմ։ Այդ մասին իմ անհերքելի փոստերէն վատ, քէօսթէնէն լաշալիք վկայութիւնը եկաւ բացորոշ կերպով ապացուցանել թէ հրապարտութիւնը պէտք ինք խոստովանած է թէ զիս կաշառել ջանադած է լաշ ինձմէ բացարձակ մերժում ստացած։

4. Զարթոնքի վերջին թիւով ալ բսին թէ՛ Որբախնամի Ընդհ. ժողովոյ ատենագրութիւնը կեղծելով հրատարակած (*) եմ։ Նոյն օրը հետաքրքիրներ ատենագրութեան տետրակը քննեցին, բողբոսեցին ու տեսան թէ կէտ առ կէտ ձիւղ է հրատարակուածը, եւ ժողովին մէջ արձանագրուած ու ներկայ բոլոր անգամներէն ստորագրուած որոշումն է զոր իրեն ատենագրութեան գործադրած եմ։ Ուրիշ հետաքրքիրներ կարող են վաղը ժողովին ներկայ գտնուիլ ու բաղդատել այդ արձանագրութիւնը։

Այս ատեման յարարարու գրապարտութիւններ հիւսող «Զարթոնք» խալտուակագրին համար, որուն թերթ անունը տալ ալ եւս ամօթ է, Ալեքանդր հետեւեալ խօսքը շատ պատշաճ պիտի գրենք իւր ընթերցողները։

«Իսկ վարդօն՝ տառնց խցահարութեան իր թերթին գուր միշտ բացած է ու եւ անցորդի որ հակառակորդի մը վրայ միտումնաւոր մը ունէր թափելու, որպէս թէ իր թերթը երի-ձամի հանրածանօթ անտառութեան մէկ մասնաճիւղն ըլլար։»

«Անահիտ» թիւ 10-11 երես 265

Այլ եւ անբարոյականութեան մարմնացումը եղող Զարթոնք անուանուած թուղթի այդ ազդու կտորին գոյութիւնը իսկ ճանչնալ ամօթ համարելով, այսօրուքնէ անգին ոչ ձեռքերին պիտի տեսնեք գայն և ոչ ալ ուղղամիտ հայր մը պիտի ներկն որ մեզ ատոր մասին խօսք ընէ։

Թ. Գ.

(*) Որպիսի հակահարուած մը տրուած ըլլան իրենց այն որոշ հրապարակային կեղծարարութեան, որով «Հուզուգ»ի մէջ հեղուրէն ըսուած «եաշաւըն նըլուգ» եւ այլնի ծագական աղբ ծակելու չափ խոշոր սոս (!...) նշանը վերցնելու եւս կ'սխալմանք ու յիշատակները ի գործ դրած էին։

ՅՈՒՆՈՒՅՆԵՐ ՇՈՒՄԼԱՅԻ ՎԱՐՇԱՊԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐԶ

Միանգամայն ուրախալի երեսոյթ մըն է Շումուքիներու արթննալը, նոյնքան եւ աւելի ուրախալի է, որ Շումուքի ազգային վարժարաններն ալ հանրութեան ուշադրութեան առարկայ կը դառնան։ Միայն թէ մենք աւելի ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ Շումուքի, քանի որ դեռ կարծես այն քնաթաթախ աչքերով չի դնէ իրականութիւնը, նոյնպէս մենք խորհուրդ կուտայինք, որ «հրապարակային հոգածութեան» իրականութիւնը լաւ ուսումնասիրեն, եւ հրապարակ իջնեն, ո'չ թէ ուշադրութիւն դրաւելու, այլ հանրութեան համար օգտակար գործ մը կատարելու նպատակով։ «Զարթոնք»ի 370 եւ 372 թիւերուն մէջ, հետզհետէ տպագրուեցան երկու յօդուածներ «Կայծ» եւ «Շումուքի» ստորագրութեան։ Այդ պարունակը, հետեւն ու մօտէն, կը խօսին կամ կուգեն խօսել Շումուքի վարժարաններու մասին, քննելով սակայն իրականութիւնն ու ըսուածները։ (*)

Պ. «Կայծ» քննելով Շումուքի վարժարաններու ծրագիրները, բաւական համեստ կը գտնէ (...), միեւնոյն ժամանակ կը տեսնէ, որ երաժշտութիւնը «իւր սովորեալ մարզանք», դուրս է թողուած «գործադրութիւններէ» եւ այս մասին ուսուցիչները ուշադրութիւնը կը հրաւրէ։

Մենք խորհուրդ կուտայինք Պր. «Կայծ»ին, որ ուշադրութիւն հրաւիրէ ամառ, մեղ հասկցնէր թէ ինչ ըսել կուգէ «երաժշտութիւնը ամենօրեայ մարզանք ըսելով»... Շումուքի վարժարաններու ծրագիրները, որոշ չափով, պատրաստուած են Զուրիգեւի հօր թոխիւն-ներու, քոկրաւնեւորուն վրայ, եւ մենք հետեւելով այդ քոկրաւն-ներուն, երաժշտութիւնը ո'չ թէ ամենօրեայ մարզանք, այլ իւր դաս նշանակած ենք մեր ուսմանց ծրագրի մէջ, որը, ինչպէս կ'երեւի, Պ. «Կայծ»ի ուշադրութեան վրայած է։

Մէկ ուրիշ ցաւալի կէտ, այն ալ Պր. վարժարանի տղէտ դասաւանդութիւնն է, որովհետեւ Պր. վարժարանին 20 ֆրք. ամսականով վարձուած է, ալ կարելի է հասկնալ (նախակրթարանի մը մէջ) անոր դաս տալու կալողութիւնը, անա՛ ձեզ տրամաբանութիւն... Դեռ այդ խնդիր է գիտնալ թէ՛ ինչո՞ւ համար այս աւարի հայկական վարժարանները բացուելէ տուած, քանի մը հայ ուսանողներ պուլկարներու կամ օտար վարժարաններ յաճախեցին, բայց ասիկա պարզ է որ Պր. «Կայծ»ի տղէտ անուանած նոյն այդ պուլկար ուսուցչուհին ութ տարինը պաշտօն վարած է Պր. վարժարաններու մէջ եւ իրեն հայկական վարժարաններու մէջ պաշտօն արուած է հիմնուելով կըրթական տեսչի լաւ յանձնարարութեան վրայ։ Պր. վարժարաններու մէջ եթէ Շումուքի վարժարաններու մէջ ցարդ օգտակար չէ եղած, կամ Պր. «Կայծ»ի ցանկացած չափով օգտակար չէ եղած, ո'չ թէ անկարող է հայկական նախակրթարանի մը մէջ պուլկար

(*) Թէեւ այս պատասխանս անկէր «Զարթոնք»ին զրկել իր հրատարակած ներքին իւր հերքում, բայց նկատելով թէ իր կուսակցիներուն երկար յօդուածները միայն կը տպէ, աւելի յարմար սեպեցի «Իրաւունք»ի գիմն իրեն անկողնակալ թերթ։

հոգեւոր մատակարարութեանց համար: Ընդ երկար սպասելէ ետքը, տեսնելով որ պատասխան չը կայ, այս անգամ մի քանի համախոհներով գիմեց Աղէքսանդրիոյ Յոյն Կաթողիկոսին, խնդրելով որ զիրենք օրթոտոքս դաւանութեան մէջ ընդունի, և խոստանալով չի բաժնուիլ Յոյն եկեղեցիէն, մինչեւ իսկ եթէ Հայոց Պատրիարքարանէն հոգեւոր հովիւ գայ այս տեղը:» Յաւալի բան:

—Օրմանեան Պատրիարք անցեալ շաբաթ իրիկուն Երևանը երթալով իֆթարի սեղանին մասնակցած է: Ընդերքէն վերջ Սուլթանը Սէնճատէճի պաշը իզգէթ պէյի միջոցաւ Օրմանեանի տունը է իմթիպալի ոսկի և արծաթ շքադրամները, իւր վարձք իր հաւատարիմ զգացմանց (?): Բարթոլոմէոս եպիս. ևս իֆթարի սեղանին մասնակցած է նոյն օրը:

—Ռուսոգի Տ. Կարապետ Հայրը հարցուցած է Պատրիարքարանի թէ կիրակի երեկոյ պըսակադրութիւն կրնայ տեղի ունենալ: Կրօն. Ժողովը որոշած է պատասխանել թէ միայն երկուշաբթի առաւօտները ներքի է պատկի խորհուրդը կատարել:

—Կրէտէի նորընտիր թաղ. խորհուրդը վաւերացուած է Պատրիարքարանէն, որ գրած Տ. Մանուէլ բահանայի ևս որ տեղական գործերու չի միջամտէ:

—Ինչպէս Պոլսոյ ազգ. վարժարանները նոյնպէս և տեղոյս Աղլկանց կրթարանի սաները իրենց մէջ դրամ կը հաւաքեն ինչպստ կար նոյ արկածեալ ազգայիններուն:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

ԹԻԻՐՔԻԱ

Կէչէն ճուսա երթեսի Երևանը սերայընտա քէշիտէ օլընմըջ օլան իֆթար թաամընա բաթրիգ Օրմանեան վէ Բարթոլոմէոս եպիս. տախի տալէթ օլընմըջ օլմաղլէ, Սուլթան Օրմանեան իմթիպալ նըշանընըն ալթուն վէ կիւմիւշ մէտալիօնլարը իհտա իթմիշ տիր, նէ պէօյիւք միւքեաթաթ (.):

—Սուրիա Թրապուզուըն թիւրք հիւքիւմէթի Մ. Ամերիկա թապասը պուլնանլարն 15 կիւն զարֆընտա թապալաղլարընը թէրքլէ Օսմանլը թապասը օլմալարը նը թալէպ իթմիշ տիր. պու թալէպէթաթ իթմէյէնլերին թիւրքիա թօփրաղընտան չըգարըլա. ճաղլարընը տախի թէհտիտէն իւթար էլլէմիշ:

Սթանպուլ Ամերիկա սէֆարէթի պու հաւատիսի Պէրուլթ գոնտալուընտան ալըր ալմաղ, տէրհալ Պապը Ալիյէ շէտիտ լիսանլէ միւրաճաթ իթմիշ տիր:

—Պուլկար թիւրք սիւօր իւզէրինտէ, հաւանըն տիւմանլը օլմա.

սը սէպէպլէ եօլընը շաշըրմըջ վէ թիւրք ասքէրլէրտէն վուրուլմուշ օլան Պուլկարըն ճէստիւնի վէ գալթիլին ճէպլանմասընը Սթանպուլ Պուլկար մաւալաթ կիւզարը թալէպ իթմիշ տիր:

Սուլթան միճուիւթերի ճէպլա. մաղ վատ իթմիշ օլուպ, մաղթիւլըն ճէպտի կէրի վէրէմլէճէ. կիւնէ թէէսիւք պէյան իթմիշ տիր:

ՐՈՒՍԻԱ ՎԷ ՃԱՐՈՆ

Րուսիանըն ետըմըջ օլտըղը շք. մէնտըֆէր խաթ թընընէհէմիլէթի բէք պէօյիւք օլուպ, աքաթի Շարգտա զայրը Ճարօն տէվէթիւնտէն գորգաճաղ պիր սէպէպի գալմամըջ տըր: Միւրալար սանի Ակաբէգուլ (էրմէնի) կէչէն կիւն Մանչուրիատան ալթէթ իթիւսի միւնաթիւթի իլէ Բիթրսպուրկ. տա պիր նուլթգ իրատ իտէրէք տէմիշ տիր:

«Իչէն շքմէնտըֆէր խաթ թը խիթամ պուլմաղտան էվլէլ Րուսիա Ճարօնտան գորգմալա բէք չօգ սէպէպլերի վար ըտը: Ճարօն պիր գալ կիւն զարֆընտա 70000 ասքէր Մանչուրիայա տուտուրուպ, Բօրթ Սթիւր ասալի սաաթընտա գալթ իտէպիլիտի: Քէզա 200000 ասքէր 10-12 կիւն. տէն մէյտանը մուհարէպէյէ եէթիշտիրի իտի. վէ Ճարօնըն մուլթալամ տօնանմաղը պուլըն. տըղը ճիհէթլէ, Րուսլարը շարգ տէնիլլէրինտէ գըմրամաղ իտուպ, պիւթիւն իլիմանլարը երգուպ խա. բապ իտէր իտի. պա խուսուսքի եէրլի չիւնլէր տա վէ Րուսլարա խասիմ օլուպ, էն զիյատէ ճարօն լըլարըն մէնֆաթթընա խըսմէթ իտէճէթլէր տի. Ֆաղաթ պէօյիւք շքմէնտըֆէր զայրը խիթամ պուլմուշ օլտըղընտան, Րուսիա. նըն Ճարօնտան գորգաճաղ բէք պէօյիւք պիր սէպէպի եօգ տըր: Իլէրուտէ Գօրէանըն տախի Րուս թէէսիւրի ալթընա կիւնէճէկի չիւրհէսիլ տիր:»

—Ալմանիատա լեհ չօճուգլարա գարչը օլան թէգեթիպաթտան տօլակը Րուսիանըն վարչալիա շէհրինտէ մէքթէպ թալէպէլերին ալման գօնսօլուհանէսիւնէ գարչը իճ. րա իթտիքլէրի թէճալիլաթտան տօլալը, տէրտէսթլէ հապս օլընանլարտան 21 թալէպէ իթի հաթ թապտան իւշ այ հապս ճէպասընա մահքիւմ օլընտըլար:

—Րուս իմբէրաթօլըղը տախի լինտէ ալթօղօմի իտարէսի իլէ բէնտի քէնտիսիւնէ իտարէ իթմէք. տէ պուլընտն Ֆինլանտիանըն օլ. տուի մախուսընը տաղըտուպ, ա տիրուս թապասը կիպի՝ տօղ. րուտան տօղրու Րուսիանըն նի. զամաթը ասքէրիլէսիւնէ թապի օ. լընմասը իչիւն Չարտան եէնի պիր ֆէրման սուտուր իթմիշ տիր:

Թապալաղընը էզմէք, իմթի. աղլարը այաղ ալթընա ալմաղ ի. չիւն Րուսիանըն վէ Ալմանիանըն չու հարէքթիլէրի թիւրք հիւքիւ. մէթիւնէ եօլ կէօսթէրմէք տիր: Մէտէնի թապիր օլընան խիւթիլանի հիւքիւմտարըն պու կէ. տիշի չու եէնի ասըմըղըն թէվա. բիլիւնի լէքէլէթմէքտէն պաշգա պիր շէյ տէկիլ տիր:

ԼԷՆԻՆԻ ԲՐՈՒՍԻԱՏԱ

Ալման հօճալարն լէհ չօճուգլար սըրա իլէ տէօյմիւշ օլմալար. րա տախի քեար իթմէյուպ, էլտն չօճուքլար ալման լիսանը իլէ տօլա իթմէք վէ մէգհէպ տէրս լէրինէ ճէպալ վէրմէք իսթէմէ. յօրլար. ալման հօճալարն պու պապտէ ճէպր ու զօրը սէմէրէսիլ գալմըջ տըր: Բօզէնտէ մէքթէպ. լէր նաղըրընտան վէրիլէն պիր ի. լան իւզրէ, իթաաթ իթմէյէն չօ. ճուքլար պիր սէնէ մէքթէպտէն տըշարը չըգարըլմալաճաղ վէ բէ տէրլէրի իլէ ալա կէօրիւշմէյէ. ճէք: Լեհ զաղէթալար հօճալարըն տարպէսիւնտէն միւլթէսիլէն պիր լէհ չօճուգլ էօլմիւշ օլտըղընը եա. զըյօրլար. նիմ բէսմի պիր իլան՝ մէքթիւր չօճուղըն շէտիտէն տէօ. կիւլմիւշ օլտըղընը իթիւրաթ ի. տուպ, էօլմէս պիր քիրէս չէր. տէկիւնին պաղարաղը իչիւնտէ գալմըջ օլմասընա համլ իտիյօր:

Ալման տէվէթիւնին չու տէրէ. ճէ լէհ լիսանա խուսուլմէթի վէ մէգհէպ տէրալէրինէ տախի միւ. տախիլէ իթմէսի նիմ վահի հիւ. քիւմէթլէրտէ պիլէ կէօրիւլմէմիշ. պիր զաաաաաղը օլտըղընը իթի. րաթ իթմէմէք միւլթիւսիլ տիր: Էյ հաճը վիւհէլմ, հաճը ասըր. լարտա պուլընըյօրըլ. ինքիլի. ցիա (հաւատաքնուլթիւն) ուսուլը մէքրուհը կաթիլիլէրտէն չիմտի բրօթէսթանլարա մը ինթիգալ իթտի:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Իսթիգրաղըն վէ թիւթիւն իմ. թիպըն ճէպլէլլէրի Սօպրանի. տէ էքսէրիլէթի արա իլէ բէտտ օլընմասընտան տօլալը, Մ. Գա. րալլէլօլ գապիլէնին իսթիֆասը. նը թէքրար վէրմիշ տիր: Ֆաղաթ չու սաաթա գաաաա իսթիֆանըն Բրէնս հաղրէթլէրինտէն գապուլ օլընուպ օլընմասըղընա տալիւր ճիտտի հիշ պիր մալիւմաթ եօգ տըր:

Իսթիֆա իտէն գապիլէյէ մու. խալիֆ օլան բարթիլալարըն հէր պիրի քէնտիսիւնէ խօշ կէօրիւնէն իզահաթլար իլէ թէսէլլի օլընմաղ տա տըր: Ֆաղաթ հիշ պիրիսի իսթիգրաղըն իզթիլաաղընը բէթմ իտէմէյօր. զիրա էօթիւնճ ալընա. ճաղ ագճէնին էօթիւնլէճէկի եէր. լէր ալըղտա օլուպ, ալաճաղը. լարա սէօղ անլաթմանըն սըրասը կէչմիշ տիր. եա՝ միւսթաճէլ օ. լան պօրհլարը էօթիւնլի վէ եա. խօտ իլանը իֆլաա իթմէլի տիր:

Մուխալիֆ բարթիլէրին լէյիս. լէրինտէն հիշ պիրի տահա մէն. ֆաթալը սուրճիլտէ պիր իսթիգ. րաղ իտէպիլմէք իչիւն ճէսարէթ կէօթլէրմէյօրլար, պու սէպէպլէ Ֆէլ. Բրէնս հաղրէթլէրի իտա. բէի հիւքիւմէթի պաղալարա ի. հալէ իթմէյէ թէրէտուլու իտուպ. Մ. Գաաալլէլօլըն իսթիֆասընը գապուլ իթմէքտէն իճթիւսալլէ, էսկի վէ եէնի նաղըրլարը նէգտի. նէ չաղըրարաղ միւլթէքէրէրէ ուլըրալըյօր:

Ագճէլ օլան չու մուղալիգա հիշ պիր սըգընթըլա պէնդէմէլ, վէսէլլամ, հիւքիւմէթլէրի թէպ.

տիւ, իտարէլէրի թաղիլի իտէն չու ասըրտա պաշըճա բարա օլուպ միւլթէսիւմ տէվէթլէրի 2-8 պան. քէրլէրին ալուճը իչիւնէ սօգմաղ. տա տրր:

ԹԱՏՐՈՆ ՄԱՆԹՐԱԼ

Այս կիրակի, ցերեկէ վերջ ժամ 3 ու կէսին հայ դերասանական խումբը պիտի ներկայացնէ, հայ. յերէն լիզուաւ, ԱՐՇԱԿ Բ. ող. բերգութիւնը, հեղինակութիւն Մ. Պէշիկիւշեանի:

* * * Դեկտ. 18 երեքշաբթի գի. շեր ժամ 8 ու կէսին մեծ պատ. րապտութեամբ պիտի ներկայա. ցուի ՕԹԷԼԼՕ ողբերգութիւնը 5 արարուած:

Սոյն երեկոյթի օթեսիլ և թը. ւաւոր նստարանի տոմսերը հան. դիսականաց դիւրութեան համար այսօրուընէ կը ծախուին թատրո. նի կիչէն:

«ԿԱՂԱՆԴԷՔ»

Պ. Վ. Քիւլիւքեան «Կաղանդ. լէք» անունով տետրակ մը հրա. տարակած է 32 փոքրաղբի երես. ներով: Տետրակին պարունակու. թիւն է ընտանեկան լեզուով հա. ճելի ոտանաւորներ և «Կաղանդի գիշերը» խորագրով արձակ մը:

Գրին է 40 սանթիմ. կը ծա. խուի Ա. Չարպահանլեան գրա. տունը:

ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ

ԿԱՄ

ՄՐՄՈՒՆԶ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Այս երգարանի Բ. տպագրութիւնն է որ այսօր լոյս տեսաւ, աւելի ճոխա. ցած, բարեկերտուած և մաքուր թուղ թի վրայ տպուած: Հակառակ դնոյն աճանութեանը, կը պարունակէ այն բոլոր հին և նոր ազգային երգերը որոնք ընտիր եղանակ ունին ու կեր. գուլին հայ ժողովուրդի ամեն գասա. կարգէն

Գին 1 Ֆր.

Ստանալու համար բօստի ծախքը 10 սանդիմ պէտք է սիւտեղ զրկել իրաւունքի խմբագրութեան վաճառ: Կը ծախուի նաեւ Գահրէի մէջ մեր գործակատար Տ. Կարապետ Երզնկաց. եանի խանութը, Ուստր (Ամերիկա) Տ. Յակոբ Ֆրանցի, Չիքապօ Տ. Մ. Գ. արալեալուրեան և Ընկ. քով Պուգլէ Տ. Ղազար Պողոսեանի վա. ճառատունը, Գէօտէնճէ Տ. Ղ. Կը. նիկեանի քով:

ԿՕՇԿԱԿԱՐ

Ճաշակաւոր և տոկուն կօշիկ հագնելու համար դիմել Ստեփան Խօրասան. ճեանի խանութը, փողոց Մուսալա, Գիւնբըլ խիստ չափաւոր են:



Одговорникъ Н. Драгулевъ

Печатница «Взаимность», Варна